

BÁO CÁO
Tình hình khắc phục hậu quả thiên tai năm 2019 - 2020

1. Tình hình thiên tai và thiệt hại

Năm 2019 - 2020, tình hình thiên tai diễn biến bất thường, không theo quy luật, đã xảy ra 01 đợt hạn hán, 21 cơn bão và 05 áp thấp nhiệt đới trên biển Đông; dông lốc, triều cường, sạt lở, sụt lún đất thường xuyên xảy ra,... làm chết 09 người; chìm, hư hỏng 58 tàu cá; thiệt hại gần 64.000 ha lúa, hơn 800 ha hoa màu, 400 ha cây ăn quả, gần 21.000 ha nuôi trồng thủy sản; hư hỏng, sụt lún nhiều tuyến đường giao thông, bờ bao, đê biển, với chiều dài trên 90 km;... tổng giá trị thiệt hại hơn 1.100 tỷ đồng. Đặc biệt, đợt hạn hán mùa khô năm 2019 - 2020 và mưa lớn do ảnh hưởng hoàn lưu các cơn bão số 5, 6, 7, 8, 9 năm 2020 kết hợp với triều cường, làm thiệt hại lớn đến sản xuất nông nghiệp, các công trình hạ tầng giao thông, thủy lợi và ảnh hưởng nghiêm trọng đến đời sống người dân, với tổng giá trị thiệt hại hơn 1.000 tỷ đồng; cụ thể như sau:

- Hạn hán mùa khô năm 2019 - 2020 làm thiệt hại gần 21.000 ha lúa, hơn 51 ha hoa màu; gần 17.000 ha nuôi trồng thủy sản; gần 21.000 hộ dân khó khăn về nước sinh hoạt; xảy ra 06 vụ cháy, thiệt hại 1,5 ha rừng; 18 cống thủy lợi bị hư hỏng, có nguy cơ xâm nhập mặn vào nội đồng; hơn 1.300 vị trí thuộc các tuyến đường giao thông bị sạt lở, sụt lún với tổng chiều dài gần 43 km (trong đó có khoảng 50% là lộ bê tông). Ước thiệt hại khoảng 800 tỷ đồng.

- Mưa lớn kéo dài kết hợp với triều cường, nước dâng gây ngập úng, làm thiệt hại gần 16.000 ha lúa, trên 640 ha hoa màu và hơn 400 ha cây ăn quả; gần 4.000 ha nuôi trồng thủy sản; hơn 50 vị trí sạt lở bờ sông với chiều dài hơn 3 km; nhiều tuyến đường giao thông bị hư hỏng nặng, nghiêm trọng nhất là các tuyến đường nội ô trên địa bàn thành phố Cà Mau; riêng hệ thống các tuyến đường do địa phương quản lý, có khoảng 145 km hư hỏng, ảnh hưởng đến giao thông đi lại của người dân. Ước thiệt hại trên 200 tỷ đồng.

2. Nguyên nhân thiệt hại

2.1. Đối với hạn hán:

- Do thời tiết, thiên tai ngày càng cực đoan; hạn hán mùa khô năm 2019 - 2020 kéo dài, khắc nghiệt hơn cả mùa khô năm 2015 - 2016; do Cà Mau thiếu nguồn nước ngọt bổ sung vào mùa khô; hệ thống công trình thủy lợi chưa hoàn chỉnh, chưa đầu tư ô thủy lợi trong các tiểu vùng, thiếu trạm bơm; trạm quan trắc khí tượng thủy văn chưa được đầu tư phủ kín.

- Việc nghiên cứu điều chỉnh qui hoạch, tổ chức sản xuất thích ứng biến đổi khí hậu chưa kịp thời; xây dựng và triển khai kế hoạch phòng, chống hạn hán mùa khô năm 2019- 2020 chưa kịp thời, chưa đề ra đủ các biện pháp ứng phó với các tình huống diễn ra trên thực tế; việc triển khai thực hiện kế hoạch ở địa phương có nơi chưa quyết liệt, hiệu quả chưa cao; chưa có kế hoạch điều tiết hợp lý, tiết kiệm nước trong sản xuất ở vùng ngọt hóa, người dân còn chủ quan, duy trì sản xuất theo tập quán cũ, không thực hiện nghiêm túc các khuyến cáo của ngành chức năng, còn tâm lý ỷ lại, trông chờ hỗ trợ của Nhà nước; tình trạng nạo vét đất ở lòng sông, kênh mương không đúng quy định chưa được quản lý chặt chẽ.

2.2. Đối với ngập úng:

Cà Mau nói chung, vùng ngọt hóa nói riêng có địa hình trũng, thấp, khi lượng mưa tăng, gặp tình huống triều cường kéo dài (với đỉnh triều lịch sử trong 30 năm trở lại đây); hệ thống thủy lợi khép kín vùng ngọt hóa nhưng chưa được đầu tư đồng bộ, thiếu trạm bơm tiêu thoát nước nên dẫn đến ngập úng nặng.

3. Tình hình khắc phục thiệt hại do thiên tai năm 2019 - 2020

3.1. Công tác chỉ đạo, điều hành:

- Trong từng thời điểm, theo diễn biến của thiên tai, Tỉnh ủy, Ủy ban nhân dân tỉnh, Ban Chỉ huy Phòng, chống thiên tai và tìm kiếm cứu nạn tỉnh ban hành các văn bản chỉ đạo, hướng dẫn, đôn đốc các sở, ngành, địa phương, đơn vị triển khai các biện pháp phù hợp với tình hình thực tiễn tại mỗi khu vực, triển khai thực hiện đảm bảo an toàn, giảm thiểu tối đa thiệt hại và khắc phục nhanh nhất hậu quả do thiên tai gây ra.

- Chỉ đạo tổ chức trực ban 24/24 để theo dõi sát diễn biến tình hình thiên tai; tiếp nhận thông tin, kịp thời triển khai thực hiện trên địa bàn.

- Chủ động tổ chức các đoàn công tác xuống địa bàn để hỗ trợ, trực tiếp chỉ đạo, chỉ huy ứng phó, khắc phục hậu quả.

- Kịp thời quyết định các tình huống khẩn cấp để huy động mọi nguồn lực tập trung xử lý các vấn đề cấp bách trong và sau thiên tai theo quy định.

3.2. Kết quả khắc phục thiệt hại:

3.2.1. Khắc phục thiệt hại do hạn hán mùa khô 2019-2020:

- Đối với nước sinh hoạt, đã đầu tư xây dựng mới 01 nhà trạm cấp nước và 04 giếng khoan công suất 107m³/giờ; lắp đặt hệ thống lọc nước tại 03 giếng khoan sẵn có; mở rộng lắp đặt đường ống và nối tuyến 111 km;... phục vụ cho khoảng 5.000 hộ dân, kinh phí 50 tỷ đồng; đã kêu gọi, vận động hỗ trợ trên 10.000 hộ dân đảm bảo về nước sinh hoạt.

- Đối với hạ tầng thủy lợi, đã xử lý 17/18 cống bị xói đáy (còn lại cống Trùm Thực Nam đang thực hiện); đã xử lý 06/11 điểm sụt lún trên các tuyến đường do cấp tỉnh quản lý, 05 điểm đang thực hiện các thủ tục để triển khai thi công. Tổng kinh phí khoảng 44 tỷ đồng.

- Thực hiện nạo vét 173 công trình kênh mương, khơi thông luồng, lạch, để trữ nước phục vụ sản xuất cho người dân, tổng chiều dài 651km, khối lượng hơn 06 triệu m³, kinh phí 100 tỷ đồng.

- Đã hỗ trợ cho người dân 18/23 tỷ đồng (tiền mặt và vật chất) tiếp nhận từ các tổ chức, cá nhân và đang hoàn thiện thủ tục tiếp nhận 05 tỷ đồng.

Ngoài ra, các huyện, thành phố cũng đã chủ động sử dụng ngân sách địa phương để khắc phục các đoạn đường bị sụt lún do hạn hán với tổng chiều dài trên 03 km, kinh phí gần 02 tỷ đồng.

* Việc khắc phục thiệt hại do hạn hán được triển khai tích cực, tuy nhiên còn gặp những khó khăn, hạn chế như: dân cư sống phân tán nên việc xây dựng hệ thống cấp nước nối mạng suất đầu tư cao; việc khắc phục sụt lún vùng ngọt phải chờ đến mùa mưa mới có nước để vận chuyển vật tư, khi đến mùa mưa thì lại khó thi công; việc bơm bùn vào các kênh, mương để ngăn chặn sụt lún đất rất có hiệu quả (đã ngăn chặn được sụt lún đê biển Tây, đoạn từ Kênh Mới đến Đá Bạc), nhưng lại gây nhiễm mặn, thiệt hại cho sản xuất vùng ngọt hóa; công tác rà soát, thống kê, đánh giá thiệt hại của một số địa phương còn chậm, chưa chính xác, việc hỗ trợ khắc phục hậu quả một số nơi chưa kịp thời; nguồn kinh phí khắc phục thiệt hại còn hạn chế, chưa khắc phục được triệt để thiệt hại. Ngoài ra, hiện nay chưa đề xuất được biện pháp phòng, chống sụt lún vùng ngọt hoá do không có nguồn nước ngọt bổ sung khi gặp hạn hán bất thường; vùng sản xuất lúa - tôm chưa được đầu tư hạ tầng thuỷ lợi hoàn chỉnh, khi gặp tình huống hạn hán xảy ra sớm, bất thường trước khi thu hoạch thì diện tích lúa - tôm bị thiệt hại.

3.2.2. Khắc phục thiệt hại do ngập úng năm 2020:

- Về sản xuất: Sở Nông nghiệp và Phát triển nông thôn đã phối hợp với Ủy ban nhân dân các huyện Trần Văn Thời, Thới Bình, U Minh và thành phố Cà Mau chỉ đạo vận hành 28 công thoát nước vùng ngọt khi triều xuống, vận hành hết công suất 14 trạm bơm và huy động tất cả máy bơm hộ gia đình để bơm tạt nước khi triều cường; huy động 70 máy gặt đập liên hợp, máy suốt và huy động 765 lực lượng (Trần Văn Thời: 565, U Minh: 200) gồm: Dân quân, bộ đội địa phương, thanh niên xung kích giúp dân thu hoạch lúa,... Kết quả đã khoanh bao ô cục bộ, bơm tạt nước với tổng kinh phí hơn 2,7 tỷ đồng và thu hoạch 32.000 ha lúa; tuy nhiên, diện tích thiệt hại (từ 30% đến 100%) hơn 18.000 ha. Hiện tại đã thẩm định xong hồ sơ, đề xuất hỗ trợ thiệt hại khôi phục sản xuất cho người dân thuộc địa bàn huyện Trần Văn Thời, đang khẩn trương thẩm định hồ sơ đề xuất hỗ trợ thiệt hại đối với các địa phương còn lại.

- Về hạ tầng giao thông:

+ Đối với các tuyến quốc lộ trên địa bàn tỉnh, đơn vị quản lý đã triển khai dặm vá, sửa chữa, đến nay cơ bản đảm bảo đi lại của người dân; riêng các hư hỏng lớn như: đường Nguyễn Trãi thuộc Quốc lộ 63, Tổng cục Đường bộ Việt Nam đã tổ chức khảo sát hiện trường, Cục Quản lý đường bộ IV đang làm việc, thống nhất với UBND thành phố Cà Mau về giải pháp sửa chữa, trình Tổng cục xem xét, quyết định. Đối với các đoạn ngập do triều cường thuộc tuyến đường Hồ Chí Minh, Tổng cục Đường bộ Việt Nam đã thống nhất bố trí 1,5 tỷ đồng để khắc

phục; Sở Giao thông vận tải đã tham mưu, đề nghị Bộ Giao thông vận tải, Tổng cục Đường bộ Việt Nam khẩn trương xem xét ưu tiên nâng cao độ mặt đường, đảm bảo an toàn đi lại cho người dân.

+ Đối với hệ thống đường tỉnh: Sở Giao thông vận tải đã thực hiện xong việc dặm vá, sửa chữa mặt đường, đảm bảo an toàn đi lại cho người dân. Đối với các đoạn hư hỏng lớn, Sở đã chủ động lập hồ sơ thiết kế - dự toán với tổng kinh phí 5,9 tỷ đồng; UBND tỉnh đã thống nhất bố trí nguồn vốn, Sở Giao thông vận tải đang khẩn trương triển khai thực hiện công tác sửa chữa, dự kiến đến 15/12/2020 hoàn thành việc sửa chữa các hư hỏng lớn.

+ Đối với hệ thống đường do UBND các huyện, thành phố Cà Mau quản lý: Các địa phương đang triển khai công tác khắc phục, sửa chữa, dặm vá mặt đường; đến nay cơ bản đảm bảo cho việc đi lại của người dân; tuy nhiên, một số đơn vị có nhu cầu kinh phí khắc phục, sửa chữa khá lớn. Trước mắt, các huyện, thành phố Cà Mau sử dụng ngân sách địa phương, để ưu tiên sửa chữa các tuyến đường bức xúc, lưu lượng giao thông cao, các vị trí hư hỏng nặng; từng bước tiếp tục sửa chữa các hư hỏng còn lại. Hiện tại, tỉnh đang xem xét nguồn vốn để hỗ trợ các địa phương sửa chữa, khắc phục hư hỏng đường giao thông do mưa bão, ngập lụt.

* Việc khắc phục thiệt hại do ngập úng được chỉ đạo tích cực ngay trong và sau mưa bão; tuy nhiên, thực tế gặp nhiều khó khăn như: Khi xảy ra tình huống mưa nhiều, trùng với kỳ triều cường ở mức cao, hệ thống cống bị vô hiệu, hệ thống trạm bơm chưa được đầu tư đủ thì gặp khó khăn trong khắc phục ngập úng; nhiều vị trí, tuyến đường giao thông bị sụt lún do hạn hán chưa được khắc phục xong, khi ngập úng xảy ra dài ngày làm cho hư hỏng nặng hơn, khó khắc phục được ngay. Ngoài ra, trong qui hoạch sản xuất vùng Đồng bằng Sông Cửu Long chưa làm rõ giải pháp chuyển nước ngọt từ Sông Hậu về Cà Mau; mặt khác còn nhiều ý kiến khác nhau trong việc qui hoạch sản xuất vùng này theo hệ sinh thái nào để đạt hiệu quả kinh tế cao, bền vững và phù hợp với tình hình biến đổi khí hậu.

3.2.3. Khắc phục thiệt hại do sạt lở đất:

- Đã xử lý sạt lở đai rừng phòng hộ bảo vệ đê biển Tây với tổng chiều dài trên 6.700 m (đã hoàn thiện 5.500 m đưa vào sử dụng, còn 1.200 m hoàn thành 80% khối lượng); đang xử lý 3.300 m (hoàn thành 40% khối lượng). Tổng kinh phí gần 92 tỷ đồng từ nguồn ngân sách Trung ương hỗ trợ.

- Xử lý sạt lở đất ven sông với tổng chiều dài 5.820 m (huyện Năm Căn: 200 m; huyện Phú Tân: 146 m, đang trong giai đoạn thiết kế; huyện U Minh: 1.700 m và huyện Trần Văn Thời: 3.774 m, đang trong giai đoạn chuẩn bị đầu tư). Tổng kinh phí 11,3 tỷ đồng từ nguồn Quỹ phòng chống thiên tai tỉnh.

4. Nhiệm vụ, giải pháp phòng, chống thiên tai trong thời gian tới

4.1. Trước mắt:

Việc tổ chức sản xuất vùng ngọt hoá thích ứng với biến đổi khí hậu cần có thêm thời gian để nghiên cứu chặt chẽ, với đầy đủ cơ sở khoa học, thực tiễn. Trước mắt, bên cạnh việc tập trung khắc phục thiệt hại do thiên tai, UBND tỉnh đã chỉ đã triển khai các biện pháp như sau:

- Theo dõi chặt chẽ tình hình, diễn biến thời tiết, tăng cường công tác thông tin, tuyên truyền, nâng cao nhận thức của nhân dân về công tác phòng, chống thiệt hại trong sản xuất; phát động nhân dân tích cực tham gia thử nghiệm các mô hình mới, cách làm hay trong sản xuất nông nghiệp có hiệu quả kinh tế, theo hướng tiết kiệm nước; tuyên truyền, vận động, kiểm soát không để phát sinh gia tải, xây cất nhà cửa, công trình trái phép ven sông rạch, không tự ý khai thác đất dưới lòng sông,...

- Thường xuyên cập nhật, dự báo thời tiết để hướng dẫn nhân dân điều chỉnh lịch thời vụ sản xuất linh hoạt; hướng dẫn chính quyền địa phương cùng với nhân dân xây dựng và thực hiện lịch thời vụ sản xuất nông nghiệp cụ thể cho từng vùng, từng ô thủy lợi nhỏ theo hướng phối hợp, hỗ trợ lẫn nhau trong bơm tát, luân chuyển, trữ nước ngọt, hạn chế tối đa việc tháo nước ngọt ra vùng mặn.

- Vận động nhân dân nhân rộng mô hình chuyển đổi cây trồng, vật nuôi có hiệu quả đối với những vùng có điều kiện phù hợp như: Mô hình nuôi cá đồng công nghiệp, sử dụng nước tuần hoàn trong ruộng lúa; mô hình trồng bí đỏ, đậu xanh trên ruộng lúa,... Ngoài ra, Ủy ban nhân dân tỉnh cũng đang chỉ đạo hoàn chỉnh hạ tầng (đê bao, cống, trạm bơm,...) một vài ô thủy lợi vùng sản xuất lúa - tôm trong khu vực để có cơ sở so sánh hiệu quả về kinh tế và môi trường, làm cơ sở cho việc nghiên cứu qui hoạch sản xuất cho vùng ngọt hoá của tỉnh.

- Khẩn trương đầu tư hoàn thiện một số ô thủy lợi nhỏ trong vùng ngọt để đánh giá, rút kinh nghiệm, nhân rộng ngay trong vụ đông xuân 2020 - 2021. Xây dựng trạm bơm di động; xây dựng đập tạm bằng cao su, đập bằng ống nước, đập thép; củng cố bờ bao khuôn hộ, bờ bao kênh nội đồng để điều tiết nước tạm thời trong thời gian xuống giống, hạn chế tiêu thoát, gây thiếu nước cuối vụ.

- Hoàn thành việc xây dựng và triển khai thực hiện Phương án ứng phó hạn hán, thiếu nước theo cấp độ rủi ro thiên tai trên địa bàn tỉnh Cà Mau theo quy định của Trung ương, sát với tình hình thực tế, chủ động ứng phó hạn hán, thiếu nước mùa khô 2020 - 2021.

4.2. Về lâu dài:

- Chỉ đạo các ngành chức năng liên quan, các địa phương vùng ngọt hoá của tỉnh quán triệt sâu sắc nội dung Nghị quyết số 120/NQ-CP ngày 17/11/2017 của Chính phủ về phát triển bền vững Đồng bằng sông Cửu Long thích ứng với biến đổi khí hậu; đồng thời tuyên truyền sâu rộng đối với chính quyền cơ sở và nhân dân vùng ngọt hoá của tỉnh về quan điểm, chủ trương, định hướng quy hoạch sản xuất thích ứng với biến đổi khí hậu, để chính quyền cơ sở và nhân dân tham gia ý kiến quy hoạch sản xuất vùng ngọt hoá của tỉnh.

- Ủy ban nhân dân tỉnh cũng đã chỉ đạo ngành chức năng, Ủy ban nhân dân các huyện vùng ngọt phối hợp với các viện, trường triển khai các hoạt động khảo sát, đề đề xuất nghiên cứu qui hoạch lâu dài; đồng thời đang kiến nghị Trung ương hỗ trợ trong thực hiện nghiên cứu qui hoạch đối với vùng ngọt hoá của tỉnh; chỉ đạo các cơ quan chuyên môn tích cực nghiên cứu tham gia góp ý qui hoạch sản xuất vùng Đồng bằng Sông Cửu Long để làm cơ sở, căn cứ phù hợp cho việc qui hoạch vùng ngọt hoá của tỉnh Cà Mau.

- Hiện nay đơn vị tư vấn lập quy hoạch vùng Đồng Bằng Sông Cửu Long đã đề xuất dự thảo quy hoạch; theo đó, đơn vị tư vấn vùng ngọt hoá của tỉnh đang tiếp tục quy hoạch sản xuất theo hệ sinh thái ngọt. Tuy nhiên, trong nghiên cứu quy hoạch chưa xác định được phương án cấp nước ngọt từ Sông Hậu về vùng này; đây là vấn đề cần được tiếp tục là rõ trong quá trình nghiên cứu quy hoạch sắp tới.

Trên đây là Báo cáo tình hình khắc phục hậu quả thiên tai năm 2019 - 2020 trên địa bàn tỉnh Cà Mau./.

Nơi nhận:

- Như trên;
- TT Tỉnh ủy (b/c);
- TT HĐND tỉnh (b/c);
- CT, các PCT UBND tỉnh;
- Các sở, ban, ngành tỉnh;
- Đại biểu HĐND tỉnh;
- BCH PCTT TKCN tỉnh;
- UBND các huyện, TP. Cà Mau;
- LĐVP UBND tỉnh;
- Chi cục Thủy lợi;
- Phòng NN-TN (GIBC);
- Lưu: VT.

Lê Văn Sử